

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

שבת יז. - בענין הבוצר לגת

1. שבת יז., וז"ל, "הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר, וכו', מ"ט אמר זעירי אמר ר' חנינא גזירה שמא יבצרנו בקופות טמאות הניחא למ"ד כלי טמא חושב משקין שפיר אלא למ"ד אין כלי טמא חושב משקין מאי איכא למימר אלא אמר זעירי אמר ר' חנינא גזירה שמא יבצרנו בקופות מזופפות, רבא אמר גזירה משום הנושכות דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה פעמים שאדם הולך לכרמו לידע אם הגיעו ענבים לבצירה או לא ונוטל אשכול ענבים לסוחטו ומזלף על גבי ענבים ובשעת בצירה עדיין משקה טופח עליהם."

רש"י שם, וז"ל, "בקופות טמאות. דאתיא טומאת הכלי ומחשבה ליה למשקה להכשיר הואיל וטומאתו והכשרו כאחת: הניחא למאן דאמר. לא ידענא היכא: חושב משקה. להכשיר אוכל שבתוכו ואף על גב דלא אחשביה הוא: מזופפות. כיון דלא אזיל לאיבוד ניחא ליה ליציאתו: הנושכות. אשכולות הנושכות זו את זו וכשבא להפרידן נסחט המשקה עליהן וכיון דעבד בידים ולא אפשר בלא סחיטה מכשר."

2. תוס' שם ד"ה הניחא למ"ד כלי, וז"ל, "[בתוספתא] דמכשירין (פ"ד מ"ה) גבי עריבה שירד דלף לתוכה ב"ש אומר הרי זה בכי יותן כו' בד"א בטהורה אבל בטמאה הכל מודים הרי זה בכי יותן דברי רבי מאיר ר' יוסי אומר אחת טמאה ואחת טהורה ב"ש אומרים בכי יותן ובית הלל אומרים אינו בכי יותן."

3. רמב"ם פי"ב מהלכות טומאת אוכלין, וז"ל, "א כל דברי הכשר אוכלין דברי קבלה הן מפי השמועה למדו שזה שנאמר וכי יותן מים על זרע אחד המים ואחד שאר שבעה משקין והוא שינתן עליהם ברצון בעלים ואחר שנעקרו מן הקרקע שדבר ידוע הוא שאין לך זרע שלא בא עליו מים כשהוא מחובר לא נאמר וכי יותן מים אלא לאחר שנעקרו האוכלין ונתלשו המשקין: ג משקין שנתלשו מן הקרקע שלא ברצון אינן מכשירין לפיכך אדם או כלים או פירות שנבללו במשקין ונתלשו שלא ברצון אף על פי שנגעו אוכלין באותן משקין ברצון לא הוכשרו שהרי אותן המים שלא לרצון נתלשו וכאילו הן עדיין בקרקע שאינן מכשירין, היו המים שעל האדם ועל הכלים ועל הפירות תלושין ברצון ונגעו בהן אוכלין ברצון הוכשרו, כיצד הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח המים שבה מכשירין ואם הניח בהן פירות הוכשרו מפני שהן תלושין בכלי לדעת כפאה בשביל שלא ילקה הכותל המים שבה אינן כתלושין ולפיכך אם נתן בה אוכלין לא הוכשרו נתכוון שיודח הכותל אם היה כותל בית הרי אלו מכשירין שהתלוש שחיברו לענין הכשר הרי הוא כתלוש ונמצאו מים שעל כותל בית זה כמים שבכלים ואם היה כותל מערה שאינו בנין אלא עצמה של קרקע המים שעליה אינן כתלושין מן הקרקע."

4. השגות הראב"ד פי"ב מהלכות טומאת אוכלין ה"ב, וז"ל, "כל משקה שנפל על האוכל. א"א לא תימא שנפל על האוכל בתחילה ברצון, אלא שאם רצה בו תחלה לשום דבר תלוש אע"פ שנפל על האוכל שלא לרצון ואין בו רצון לא בתחילה ולא בסוף הרי הוא מכשיר. "

5. מכשירין פרק ד' משנה ג', וז"ל, "הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח הרי זה בכי יותן אם בשביל שלא ילקה הכותל אינן בכי יותן."

6. רמב"ם שם פרק י"א הלכה א', וז"ל, "הבוצר ענבים למכור בשוק או לייבשן לא הוכשרו לטומאה עד שיפלו עליהן משקין לרצונו כשאר האוכלין אבל הבוצר לדרוך הוכשר לטומאה ואע"פ שלא נפלו משקין על הבציר כלל ואם נגעה בו טומאה נטמא ודבר זה גזירה מדברי סופרים, ומפני מה גזרו על הבוצר לגת שהוא מוכשר שפעמים שאדם נכנס לכרמו לידע אם הגיע להבצר וסוחט אשכול של ענבים לבדוק בו ומזלפו ע"ג הענבים הבצורות שהרי הכל לדריכה עומד ועוד מפני שאינו מקפיד עליו הרי הוא מתמעך ויצאו מימיו והרי הוא מקפיד עליהן שלא יזובו בקרקע ונמצא מוכשר בהן לפיכך גזרו שהבוצר לגת הוכשר."

7. טהרות פרק י' משנה ב', וז"ל, "הבדדין שהיו נכנסין ויוצאין ומשקין טמאין בתוך בית הבד אם יש בין משקין לזיתים כדי שינגבו את רגליהם בארץ הרי אלו טהורין הבדדין והבוצרין שנמצאת טומא' לפני' נאמנין לומר לא נגענו וכן התינוקות שביניהם יוצאים חוץ לפתח בית הבד ופונים לאחורי הגדר והן טהורין עד כמה ירחיקו ויהיו טהורין עד כדי שיהא רואן."

8. מכשירין פרק א', וז"ל, "א כל משקה שתחלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון או שסופו לרצון אע"פ שאין תחלתו לרצון הרי זה בכי יותן, משקין טמאים מטמאין לרצון ושלא לרצון: ב המרעיד את האילן להשיר ממנו אוכלין או את הטומאה אינן בכי יותן להשיר ממנו משקין בש"א היוצאין ואת שבו בכי יותן בה"א היוצאין בכי יותן ואת שבו אינן בכי יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו מכולו."

9. תוס' כריתות דף טו: ד"ה המוחק את הכרישה, וז"ל, "פיי בקונטרס כותש הקפלוט וקשה דא"כ פירות נינהו ומי פירות אינן מכשירין ועוד קשה דקאמר הסוחט בשערו אינו בכי יותן והיוצאין ממנו הרי הוא בכי יותן ופיי הקונטרס סחט בשערו אחר שיצא מבית המרחץ וא"כ שבשערו אמאי אינו בכי יותן והלא תחלתו לרצון היה ואמרינן (מכשירין פ"א מ"א) כל משקה שתחלתו לרצון אף על פי שאין סופו לרצון לכך פר"י דמיירי שירדו הגשמים עליהם ולא היה לרצון עד שיצאו מהם."

10. אליהו רבה על משניות מכשירין פרק א' משנה א', וז"ל, "הכא במשקין של זב וזבה כגון רוקו ומימי רגליו שטמאים מחמת עצמן דאי במשקין שנטמאו מאחר שלא לרצון היכי משכחת לה הא משקין נמי לא מקבלי טומאה אלא א"כ חשב אותן והו"ל תחילתו לרצון, ותחילתו לרצון כל משקה מכשיר."

11. חינוך מצוה ק"ס, וז"ל, "וכן אין כל אוכל שבעולם נקרא אוכל לקבל טומאה עד שיבוא עליו מים מאחר שנעקר מן הקרקע, וכמו שכתוב אשר יבוא עליו מים וגו'. ואע"פ שאמרו שזה גזירת הכתוב הוא, יש לסמכו קצת אל הטעם לפי מה שיעלה בתחילת המחשבה ולומר כי הענין לפי שהתורה לא תחשוב שום דבר להיות ראוי לדיניו שבו עד שעת גמר מלאכתו, כמו שידוע בדיני הפירות לענין תרומות ומעשרות וכן החלה שאין עונתה עד שתתגלגל הקמח, וזהו שהמפריש חלתו קמח אינה חלה וגזל היא ביד הכהן."

12. אבני מילואים בתשובות שבסוף הספר סימן כ', וז"ל, "והנה הרשב"ם כתב פ' המוכר פירות [צז, א ד"ה לא צריכא] דיין מכשיר בלא מחשבה דבמים הוא דכתיב כי יותן דומיא דכי יתן דניחא ליה ע"ש, וקשה בהא דאמרי' פ"ק דשבת (דף י"ח) גבי בוצר לגת בטעמא דב"ש גזירה שמא יבצרנו בקופות טמאות ופריך הניחא למ"ד כלי טמא חושב משקה כו' ואי נימא דיין מכשיר בלא מחשבה א"כ ניחותא דבעלים לא צריך וצ"ע."